

een antwoord in duizend woorden

Hoe naïef waren de slippendragers van Thierry Baudet?

Jamal Ouariachi is schrijver. Hij woont in Amsterdam.

Eerst maar eens wat recente literaire geschiedenis, uit de eerste hand. In 2013 kreeg ik van het literaire tijdschrift *Das Magazin* het verzoek om een aflevering van hun terugkerende bijlage 'De Handleiding' te verzorgen. Het mocht een handleiding over elk denkbaar onderwerp zijn: eerdere afleveringen gingen over onder meer 'Het scheermesje' of 'De arbeidsgeschiedenisverzekering'. Waar ik uiteindelijk mee op de proppen kwam was een handleiding bij het Antisemitisme Voor Beginners Pakket®, een fictief pakket met daarin een Hitler-plaksnorretje, een hakenkruisvlag, een DVD met de karaoke-versie van het Horst Wessellied en voodoooppetjes van Leon de Winter en Jessica Durlacher (met bijbehorende naalden), alles bedoeld om aan de hand van een eenvoudig stappenplan een 'onvervalste antisemiet' te worden.

De tekst van de handleiding was voor ongeveer 75 procent letterlijk overgenomen uit het partijprogramma van Geert Wilders' recht-nationalistische Partij voor de Vrijheid (PVV). Mijn voornaamste aanpassing aan die teksten was dat ik overal waar Wilders en kornuiten woorden als 'Marokkanen' of 'Oost-Europeanen' bezigden, die woorden verving door 'Joden'. Een beproefd procedé – en toch schrok ik van wat er onder mijn handen ontstond, van zinnen als 'We hebben in Nederland een Jodenprobleem', of: 'Menige Nederlandse bouwvakker of vrachtwagenchauffeur wordt weggeconcurrereerd door een goedkope Jood.'

(206)

Enkele maanden later gingen de hoofdredacteuren van *Das Magazin*, Daniël van der Meer en Toine Donk, een samenwerking aan met uitgeverij De Bezige Bij voor de publicatie van een boek met verhalen van tien veelbelovende jonge schrijvers. Die samenwerking liep stuk omdat Van der Meer en Donk zich niet wilden distantiëren van mijn eerder dat jaar verschenen handleiding. Ik hoorde er pas van toen de stekker er al uit getrokken was, maar besloot alsnog een kop koffie te gaan

drinken met Suzanne Holtzer, hoofd fictie bij De Bezige Bij en verantwoordelijk voor de breuk. Hier moest sprake zijn van een enorm misverstand.

Ik kreeg bij die gelegenheid van Holtzer een oorlogsgeschiedenisles, maar die kende ik natuurlijk allang, dat was nu net het hele punt. Ik ben opgegroeid met het dwingende refrein: dit nooit meer. Als je wil dat iets nooit meer gebeurt, zul je bedacht moeten zijn op voortekenen. Ik ben ook opgegroeid in de concrete wetenschap dat als de voortekenen genegeerd worden, het allergenste tóch weer kan gebeuren. Ik was een tiener toen er zowel op de Balkan als in Rwanda nieuwe genocides gepleegd werden.

Telkens als een politicus afgeeft op Syrische vluchtelingen, Ghanezen, Somaliërs, Marokkanen, zou het niets eens nodig hoeven te zijn om in je hoofd de nationaliteit te vervangen door "Joden"

De boodschap kwam niet aan. Holtzer vond dat de handleiding zonder begeleidend schrijven niet anders gelezen kon worden dan als antisemitisch. Terwijl toch iedereen die destijds ook maar een piepklein beetje de Nederlandse politiek volgde, de overduidelijke aanval op het gedachtegoed van Wilders c.s. kon ontwaren. Maar Holtzer vertoonde een niet te behandelen blinde vlek voor de overduidelijke relatie tussen antisemitisme en andere vormen van minderhedenhaat.

Enfin. De kwestie leidde ertoe dat Van der Meer en Donk hun eigen uitgeverij begonnen, *Das Mag*. Ik ben niet bepaald een fan van die uitgeverij, maar heb nog altijd bewondering voor het feit dat die twee jonge honden zich niet hebben laten ringeloren door de stugge, arrogante moloch genaamd De Bezige Bij.

(512)

Terug naar 2020. Op 4 mei hield Arnon Grunberg een veelbesproken toespraak bij de gelegenheid van de Nationale Dodenherdenking. De meeste ophef ontstond over deze passage: 'En het is ook logisch dat als er gesproken wordt over bepaalde bevolkingsgroepen op een manier die doet denken aan de meest duistere tijd uit de twintigste eeuw, als dat gewoon is geworden, er vroeg of laat op die manier ook weer over Joden gesproken kan worden. Voor mij was het van begin af aan duidelijk: als ze het over Marokkanen hebben, dan hebben ze het over mij.'

Grunberg oogstte veel bijval, maar kreeg ook flinke kritiek, die er, zoals gebruikelijk wanneer het over dit thema gaat, op neerkwam dat hij zich bij de 'wegkijkers' schaar-

de, dat hij de problemen met Marokkanen en andere etnische groepen niet wilde zien, én natuurlijk dat zijn vergelijking sowieso belachelijk was, omdat niemand – Geert Wilders niet, en ook de inmiddels op het toneel verschenen Thierry Baudet niet – van plan was Marokkanen te vergassen.

Dat was dan ook niet wat Grunberg gezegd had. Hij wees op het principiële gevaar van het isoleren van minderheden, en hen tot zondebok bestempelen.

Maar volgens zijn critici zag Grunberg spoken.

De afgelopen twee weken werd het Nederland duidelijk dat Grunberg niet psychotisch was. Bij Thierry Baudets Forum voor Democratie ging de beerput open: wat we onder ogen kregen waren dikke, walmende strontgolven van antisemitisme.

(743)

Al snel kwam er een exodus op gang van 'prominente' partijleden, allemaal even geschokt door de staat waarin hun partij bleek te verkeren. Ik heb het tafereel met verbazing (en ja, veel leedvermaak) aanschouwd. Verbazing vooral over de al dan niet voorgewende naïviteit van zoveel voormalige Baudet-slippendragers. Voor mij was het van begin af aan duidelijk: als ze het over Marokkanen hebben – en Baudet had het over Marokkanen, al dan niet verzonnen –, hebben ze het óók over Joden, of welke andere minderheidsgroepering dan ook, om Grunbergs woorden te parafrazeren. En inderdaad, Baudet en zijn bruine vrienden hadden het dus daadwerkelijk over Joden, al wisten ze dat lange tijd handig binnenskamers te houden.

In zijn vorig jaar verschenen boek *Eigen volk* biedt Kemal Rijken een uitgebreide geschiedenis van veertig jaar rechts-nationalisme in Europa. De PVV en het FvD, het Vlaams Blok/Belang, de FPÖ, de Lega Nord, de AfD: ze komen allemaal voorbij. Al die partijen hebben zich op zeker moment in hun geschiedenis of liever gezegd: voortdurend gericht tegen etnische of religieuze minderheidsgroeperingen. En al die partijen bleken bijzonder aantrekkelijk voor figuren uit de neonazistische of neofascistische hoek.

Kritiek leveren op zulke partijen wordt nogal eens weggezet als 'demoniseren'. Maar het is juist het rechts-nationalistische gedachtegoed dat fundamenteel demoniseert. Telkens wanneer een politicus, waar dan ook ter wereld, afgeeft op Syrische vluchtelingen, op Ghanezen, op Somaliërs, op Marokkanen, op Mexicanen, zou het niets eens nodig hoeven te zijn om in je hoofd de betreffende nationaliteit te vervangen door 'Joden'. Maar het helpt wel. De vervangtruc is helaas nog altijd een gulden graadmeter voor het vaststellen van angstaanjagende denkbeelden.

(1000)

Afwisselend zoeken Jeroen Olyslaegers, Charlotte Van den Broeck en Jamal Ouariachi in 1000 woorden een antwoord op een eigen actuele vraag.

